

Եւ այդ միջոցին, երբ ֆրանսիական արիստոկրատիայի, կապիտալի և իշխանական տնտեսի ներկայացուցիչները վայր էին զցում թոյլ կամ նանց և կրակի ճանկերը նետում, որպէս զի իրանց անպէտք մարմինը փրկեն, նոյն միջոցին, անյայտ, զոհ՝ իր, աղքատ, հասարակ դասակարգին պատկանող անձինք իրանց վտանգի ենթարկելով, մարդիկ էին հանում կրակի միջոցի Գրանց թուում մի հասարակ արհեստաւոր, լեռն Գրեթարդեն, 40 մարդ աղաւթ կրակից, ահագին վէրքեր ստացաւ և հազիւ մի օր անցած, սոսկալի տեսարանի տապաւորութեան տակ, խեղճարկեց։ Եւ միայն այդ խեղճարկութեան հնորհիւ յայտնի դարձաւ Պարիզին այդ համեստ, աննշան հերոսի անձնաւորութիւնը...

Խ. Մարտիան

ՀԱՅ ՌԻՍԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՆԵՍ ԴԱՏՈՂՆԵՐԸ
(Նամակ Մօսկվայից)
(Վերջ)

Անցնենք երկրորդ կէտին Պ. Տատեան իր յօդուածը չարտադրում է այսպէս՝ բայց տեսնենք, թէ ինչպէս է պ. յօդուածագիրը արդարացնում ուսանողութիւնը մեր «խիտ դատաւճիռ» առաջ։ Պարոնի արդուստրիան այս է. ուսանողութիւնը, ձիւղ է, ընկած է, բայց ոչ այնքան, ինչքան մենք ենք կարծում։ Այդ բանի մէջ չէ կարելի նրան (ուսանողութեանը) մեղադրել, նա իր էպօխայի և չրջին հարադատ զաւակն է, կործանած, նա «безднны виноваты»։ ձիւղ որ՝ «вотъ вамъ и Юрьевъ день!» Այս ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ մի գեղեցիկ նախատաժած մանկուկ, որ պարոնը փորձում է անել, սակայն չը լինի թէ այդ փորձը փորձանք դառնայ... Մենք պարոնի շնորհակալութիւնը լուսաբանեցինք, ցոյց տուինք այն հիմնական պատճառները, որոնք պայմանաւորում են, մեր կարծիքով, այդ իրողութիւնը—և ուրիշ ոչինչ։ Ինչ էր, կամ ինչ կարող էր լինել այս զէտքում մեր միակ նպատակը, եթէ ոչ հրաւիրել միայն հասարակական վէրքերի անկող ըմբիշներին նախ բարհաճել դարձնել իրանց ուշադրութիւնը վէրքերը պայմանաւորող պատճառների վրա և ապա՝ ձեռնարկել արդէն նրանց բժշկութեանը։ Ամեն մի բժիշկ, իրաւաբան, բնագէտ իր մասնագիտութեան մէջ և ամեն մի խելացի մարդ իր աւօրեայ կենսութեան նախ քան դատելը՝ քննում է, նախ քան մեղադրել կամ արդարացնել՝ լուսաբանում է։ Սա լոգիկայի ամենատարրական պահանջն է, որ ամեն տեղ և ամեն ժամանակ մի և նոյն է։ Պ. Տատեան աւելորդ է համարում (և միթէ պիտի համարի) հետեւել պարզ մտքի այդ ընդհանուր օրէնքին։ Սակայն այս թողնենք։ Մենք ինչպէս ենք վարվել։ Մենք ընդունում ենք խեղճարկեցինք ներկայ ուսանողութեան վիճակը, թողնելով նրան դատելը. մենք լուսաբանեցինք պարոնի նկարագրած իրողութիւնը, մասնաւոր չենք անել, թէ ինչ աղբեղութիւն են ունեցել էպօխան ու չրջանը, առանց արդարացնելու կամ մեղադրելու ուսանողութիւնը։ Եւ մենք անվարձաբար պահանջում ենք, որ մենք անպատճառ դատաւորի դեր կատարած լինենք։ Մեղ ասում են՝ դուք լուսաբանեցիք ուսանողութեան ներկայ վիճակը, հետեւաբար և արդարացնում էք նրան, դուք մասնագիտաց արիք այն հիմնական պատճառների վրա, որոնք պայմանաւորում են նրա ներկայ ցաւալի դրութիւնը, ուստի դուք նրան «անմեղ մեղաւոր» էք դարձնում... Սրան ասում են աղաւաղել ուրիշ խօսքերը, վերադարձով նրան իր սեփական միտքը։ Գրական էթիկան այդ տեսակ վարմունքի համար ունի առանձին անուն...

Այսպէս, ուրեմն, եթէ մենք չենք արդարացրել ինքն ըստ ինքան ուսանողութիւնը, միթէ մենք կարգարարացէինք նրան պարոնի խիտ դատաւճիռն առաջ։ Դա միայն հեղուկութիւն կը լինէր մեր կողմից, եթէ փորձէինք անգամ։ Եղբայրակութիւնը, որ չէ հիմնված առողջ դատողութեան վրա, չեն արդարացնում կամ մեղադրում, այլ տապալում ու դէն են զցում... Այսպէս և այժմ։ Որոնք են պարոնի դատաւճիռն հիմունքները։ Ահա նրա միակ հիմքը՝ ընկերայ հայ ուսանողութիւնը հազիւ թէ կարող լինի կենդանի գործունէութիւն մտցնել մեր կեանքի մէջ։ Հարցնում ենք՝ ո՞վ—եթէ փորձը ի շատ էլօղիկաբար մտածել կարող է—այս թէղիսից զուր կը բերէ պարոնի եղբայրա-

կութիւնը (դատաւճիռը) թէ՛ հայ հասարակութիւնը պէտք է անտես առնի ուսանողութիւնը։ Այդ և Այդ դատաւճիռը ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ մի բնական սիւլ միջոց, որ պարոնը առաջարկում է հայ հասարակութեան, համապատասխան իր բարոյական թէօրիային։ Եւ յիշուի, այդ տեսակ դատաւճիռ կարելի է միայն համարել ծընունդ վերացական տարօրինակ թէօրիայի, որովհետեւ դա չէ կարող լինել առողջ բարոյական զգացմունքի պտուղ (ինչպէս վերե ցոյց տուինք), իսկ առաւել ևս՝ լօգիկայի։

Ամփոփենք այժմ մեր խօսքը։ Մենք, ընդունելով անգամ պ. Տատեանի շնորհակալութիւնը, որպէս զուտ ճշմարտութիւն, համարում ենք նրա հայ հասարակութեան ուղղած պահանջը՝ մի բնական սիւլ միջոց, որ նախ կորստաբեր է, երկրորդ՝ հակառակ թէ արդարութեան և թէ առողջ դատողութեան ամենատարրական պահանջներին։ Ահա մեր խօսքը. ահա բուն հարցը։

Մի նկատողութիւն ևս։ Պ. Տատեան իր պատասխանում արժարձում է նոր հարց, թէ ինչպէս է կատարում անհարմար մարդկութեան ընդհանուր առաջադրութեան մէջ։ Այս հարցը, որ առաջ է եկել մեր խօսքերի աղաւաղումից, ուստի և բուն խնդրի նոյնքան է վերաբերում, որքան «въ огородахъ бузина, въ Кіевѣ—дѣнька», թողնում ենք անուշադիր։ Բացի այդ, պէտք է նկատել, որ հարցը ինքն ըստ ինքեան դեռ ևս գիտական աշխատանքում վէճի առարկայ է. մի ուղղութիւն աւելի միջոցով նշանակութիւն է տալիս անհատին, միւսը, ընդհանրապէս՝ պատասխանատուութիւնը ներքոնող նշանակութիւնը էպօխայի, չրջանի ու ցեղական ասանձնաշարժութիւնների աղբեղութիւններին, իսկ երրորդ ուղղութիւնը՝ փորձում է հայտնաբերել առաջին երկուսի տեսնելով առաջադրութիւնը նրանց փոխադարձ աղբեղութեան մէջ։ Այս առաջին իրերը՝ այդ հարցն այնքան լայն ու լուրջ է, որ լրագրական պոէմիկայի մէջ անհնարին է պարզել, եթէ չենք կամենում «ուրիշի սեղանի» փշրանքներով կերակրել ընթերցողներին...

Յ. Թադևոսեանց

«ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ»

Բոլորովին հեռու գրախօսելու ցանկութիւնից, այնու ամենայնիւ հարկւոր ենք համարում, մի քանի խօսք ասել բժ. Թ. Զաքարեանի այս օրերս լայն տեսած «Ամուսնական առողջապահութիւն» գրքի մասին։ Որքան ուրախութիւն պիտի պատճառէ այս աշխատութիւնը նրանց, որոնց արտին մօտ է ամուսնական և ընտանեկան սրբութիւնը ու քաղցրութիւնը։ Ամուսնական կենսական խնդրի մասին մեղմութեամբ այնքան քիչ բան կայ դրած, որ այդ հարցին նուիրված իւրաքանչիւր լուրջ աշխատութիւն մեծ ընդունակութիւն կը դնի և ուրախութիւն կը պատճառի, մանաւանդ «Ամուսնական առողջապահութիւնը», որտեղ փայլում է գիտութեան խօսքը և վրաստիքի պերճութիւնը։ Դա ժողովրդական ընթերցանութեան գիրք է—բառի ամենաընդարձակ նշանակութեամբ. պարզ, սահուն և հասկանալի լեզու, գինը մատչելի (25 կ.), միտքը ասելի քան կարելի։ Մնում է միայն ցանկալ, որ այսպիսի գրքերը շատ և շատ տարածվեն և մի քանի անգամ տպագրվեն։ Չենք մոռացել, ի հարկէ, նոյն հեղինակի «Մանուկներին հոգատարութիւնը» գեղեցիկ թարգմանութիւնը, որը ամենայն իրաւամբ մայրերի համար անհրաժեշտ կարող ենք անուանել։ Բայց արդեօք այս պարզ հայեցում, «Ամուսնական առողջապահութիւն» գրքում, այլանդակ պատկերներ տեսնելով, կողմով մեր երիտասարդութիւնը, այն երիտասարդութիւնը, որը պարտք է համարում կենսութեան մի քանի անգամ վարակել հիւանդութիւնների գիրքը ընկնել, փշրաւ և ապա միայն մօտեցաւ սրբութեան այնպիսի սեղանի, որը մամուսնութիւն է կոչվում...

Ռ. Յովհաննէսեան

ՌՈՒՍԱՅ ԹԱՍՏՐՆ

Ապրիլի 7-ին, Թիֆլիսի արքեպիսկոպոս թատրոնում, ուսուցչու զբաղմունքական խումբը ներկայացրեց առաջին անգամ՝ յայտնի իտալական զբաղմունքը Չէրոլամօ Բոլլետի մի նոր զբա-

ման «Անպատիւներ» վերնագրով։ Չը նայելով, որ վաղուց յայտարարվում էր այդ նոր պիէսի մասին, բայց թատրոնը կիսով չափ դատարկ էր։ Դրաման նկարագրում է մի շատ սովորական երևոյթ. կենսի մէջ յաճախ պատահում են այնպիսի մարդիկ և նոյն իսկ ամբողջ ընտանիքներ, որոնք, ըստ երևոյթի, երջանիկ են երեւում և պատկառանք ազդում իրանց կենցաղավարութեանը, սակայն, երբ մօտ կերպով ծանօթանում էք նրանց ներքին կենսի հետ, սարսափում էք։ Առաքելութեան տիպար համարվող կինը խաբում է իր ամուսնուն և ծախում իրան շատ քարեկամին, որպէս զի կարողանայ չուայ ապրել. լատին քարեկամը՝ քարեբարի և պարկեշտ մարդու համաւ վայելող՝ անամօթ կերպով խաբում է իր ընկերոջ և գողանում նրա պատիւը։ Տան նահապետը, մի պատկառելի և քարեկոյի ծերունի, գիտէ իր աղջկայ անկումը և սակայն իր անձնական քարեկեցութեան համար ոչ միայն յետ չէ կանգնեցնում աղջկան անառակութեան չաղից, այլ և նպաստում է։ Միակ չիտակ, աղիւս մարդը ընտանիքի մէջ, սղաւարդ է, որ պաշտում է իր կնիւղ, որին համարում է կանանց մէջ ամենաանարժեքին և պարկեշտը։ Եւ կարող էք երևակայել նրա կատաղութիւնը, երբ պատահամբ իմանում է կնոջ անառակութիւնը և իր խայտառակութիւնը. նա անմիջապէս է, մտածում է սպանել իրան և սրբել արատը, բայց, վերջին գործողութեան մէջ, մենք տեսնում ենք, որ այդ աղիւս, չիտակ աղաւարդը, կեղծ ինքնասիրութեան պատճառով վախեցնելով թէ խայտառակութիւնը կարող է բացվել, ինքն ևս սկսում է խաբել, և կնոջ չուայ ծախքերը հոգալու համար, գողանում է իրան յանձնված փողերը և ստիպվում է փախչել։

Դրամայի գլխաւոր թերութիւնն այն է, որ գործողութիւնը չէ պատկերացնում յաջորդական կերպով և հոգեբանորէն չէ բացատրում հերոսների մէջ առաջ եկած փոփոխութիւնը։

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ

Մայիսի 1-ին

Անցել նամակում խոստացանք խօսել երգիչ Ամիրջանեանի մասին։ Նա բնւ գուրս եկաւ ապրիլի 24-ին, Կայսերական թատրոնում, «Գեման» օպերայում և երգեց հենց «Գեման» ծանր ու պատասխանատու դերը։ Նայն բնւի վրա մենք պ. Ամիրջանեանին տեսել ենք ուրիշ օպերաներում, «Արիստ», «Ֆաուստ», «Բոմբէ» և «Ջուլիետա», սակայն այդ օպերաներից և ոչ մէկում նրա դերը չուէր այն մեծ և էական նշանակութիւնը, ինչպէս «Գեմանում», որտեղ ինքը Գեման օպերայի կենտրոնն է կազմում։ Թատրոնում մեծ բաղժութիւն կար. իր թուով աչքի էր ընկնում և հայկական էլէմէնտը, որ սատիկ հետաքրքրված էկել էր տեսնելու և լսելու իր աղբալից երգչին—և դա շատ բնական է։ Այդ բանը հասկանալ և մարտիկ չեն կարողանում միայն տեղական մի քանի վաղուցի ուսուցիչները, որոնք հայ երգչի մասին գրած իրանց ընդհանրականութեամբ ամեն անգամ հեղուկ են չեղում են հայերի մեծ թուով ներկայ լինելը թատրոնում։ Որ մենք աչքի վրա ենք—այդ նորութիւն չէ։ Ամիրջանեանի ձայնը անպայման հարուստ և զօրեղ ձայն է։ Բաւականին զուրկ է և ձայնի տեմբրը։ Բարձր նոտաները նա առնում է ամենայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բանը զգացվում էր մանաւանդ Գեմանի դերում, որովհետեւ այդ օպերայում Գեմանի պարտին անչափ առատ է նա առնում և սակայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բանը զգացվում էր մանաւանդ Գեմանի դերում, որովհետեւ այդ օպերայում Գեմանի պարտին անչափ առատ է նա առնում և սակայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բանը զգացվում էր մանաւանդ Գեմանի դերում, որովհետեւ այդ օպերայում Գեմանի պարտին անչափ առատ է նա առնում և սակայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բանը զգացվում էր մանաւանդ Գեմանի դերում, որովհետեւ այդ օպերայում Գեմանի պարտին անչափ առատ է նա առնում և սակայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բանը զգացվում էր մանաւանդ Գեմանի դերում, որովհետեւ այդ օպերայում Գեմանի պարտին անչափ առատ է նա առնում և սակայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բանը զգացվում էր մանաւանդ Գեմանի դերում, որովհետեւ այդ օպերայում Գեմանի պարտին անչափ առատ է նա առնում և սակայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բանը զգացվում էր մանաւանդ Գեմանի դերում, որովհետեւ այդ օպերայում Գեմանի պարտին անչափ առատ է նա առնում և սակայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բանը զգացվում էր մանաւանդ Գեմանի դերում, որովհետեւ այդ օպերայում Գեմանի պարտին անչափ առատ է նա առնում և սակայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բանը զգացվում էր մանաւանդ Գեմանի դերում, որովհետեւ այդ օպերայում Գեմանի պարտին անչափ առատ է նա առնում և սակայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բանը զգացվում էր մանաւանդ Գեմանի դերում, որովհետեւ այդ օպերայում Գեմանի պարտին անչափ առատ է նա առնում և սակայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բանը զգացվում էր մանաւանդ Գեմանի դերում, որովհետեւ այդ օպերայում Գեմանի պարտին անչափ առատ է նա առնում և սակայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բանը զգացվում էր մանաւանդ Գեմանի դերում, որովհետեւ այդ օպերայում Գեմանի պարտին անչափ առատ է նա առնում և սակայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բանը զգացվում էր մանաւանդ Գեմանի դերում, որովհետեւ այդ օպերայում Գեմանի պարտին անչափ առատ է նա առնում և սակայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բանը զգացվում էր մանաւանդ Գեմանի դերում, որովհետեւ այդ օպերայում Գեմանի պարտին անչափ առատ է նա առնում և սակայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բանը զգացվում էր մանաւանդ Գեմանի դերում, որովհետեւ այդ օպերայում Գեմանի պարտին անչափ առատ է նա առնում և սակայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բանը զգացվում էր մանաւանդ Գեմանի դերում, որովհետեւ այդ օպերայում Գեմանի պարտին անչափ առատ է նա առնում և սակայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բանը զգացվում էր մանաւանդ Գեմանի դերում, որովհետեւ այդ օպերայում Գեմանի պարտին անչափ առատ է նա առնում և սակայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բանը զգացվում էր մանաւանդ Գեմանի դերում, որովհետեւ այդ օպերայում Գեմանի պարտին անչափ առատ է նա առնում և սակայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բանը զգացվում էր մանաւանդ Գեմանի դերում, որովհետեւ այդ օպերայում Գեմանի պարտին անչափ առատ է նա առնում և սակայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բանը զգացվում էր մանաւանդ Գեմանի դերում, որովհետեւ այդ օպերայում Գեմանի պարտին անչափ առատ է նա առնում և սակայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բանը զգացվում էր մանաւանդ Գեմանի դերում, որովհետեւ այդ օպերայում Գեմանի պարտին անչափ առատ է նա առնում և սակայն հեշտութեամբ և նրանց կարողանում է բաւական ժամանակ պահել նոյն բարձրութեան վրա, որ մեծ առաւելութիւն է համարվում և պարզ ապացոյց է նրա ձայնի անվիճելի զօրեղութեան և ուժգնութեան։ Լիսնհեն և միջին նոտաները։ Միայն թոյլ են և խուլ ներքին նոտաները և այդ բ

հարկադրված է լինում թողնել երաժշտական ուսումնասիրանքը՝ պահանջվող ուսման վարձը չը վճարելու համար։ Վկայագրերը այդ են ապացուցանում... Չքաղաքական պատճառով դատապարտվում է թողնել սիրած գործը և թափառել՝ օգնություն գտնելու համար։ Այժմ նա գտնվում է այստեղ, զիմուհներ է անում և միջոցներ որոնում։ Նրա բնական տենչանքով վառված զիմուհներից մեկը արձագանք է գտել։ Պրոֆեսոր վալյեխովսկի, որը իր երաժշտական հմտությունով քաջ յայտնի է այստեղի հասարակության—խոստացել է մայիսի 14-ին յոգուտ պ. Բեգնադարեանցի մի կոնցերտ տալ։ Հանգամանքից օգտվելով՝ հրաժարում ենք Բազուի հայոց հասարակության առանձին ուշադրությունը թող չը զգանա մեր մարդասերների անձամբ ներկայ լինելու կոնցերտին՝ լսելու պարոնի ձայնը և օգնություն հասցնելու։ Եւ միթե այս միջոցների վայրում չը պիտի գտնվի մեկը՝ պարոնի համեստ պահանջներին զոհվելու տալու համար...

Ն. Գալսեան

ՆԵՐՓԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այդ հաղորդում են, որ թիֆլիսի հայոց Հրատարակչական ընկերությունը ստացաւ Ներսիսեան դպրոցի վարչությունից 237 ռ. 50 կոպէկ, որը կազմվել է հանդուգնեալ մատենի Ստեփան Գեորգիանի ժառանգների նուրբ 5000 բուրձու տոկոսներից։ Նուրբներից ցանկութեամբ առաջին տարվայ տոկոսները պէտք է հասնեն Հրատարակչական ընկերության, իսկ այնուհետեւ պէտք է այդ գումարի տոկոսներով պահվի մի սրբեգիր Գողթան գրատոմ մանուկներից։

Վաղը, կիրակի, մայիսի 11-ին, պէտք է տեղի ունենայ դե և զին ֆե կցի ակադեմիայի և ակադեմիայի թիֆլիսում։ Գա գտնվում է մարտատան հանդէպ, ձիաբարձ երկաթուղու պարկի մօտ։

«Одесскій Листокъ» լրագրում յունաց պարլամենտի անդամ պ. Կարակալա հետեւեալ նամակն է տպել. «Յունաստանի պատերազմը թիւրքիայի դէմ հանդիսանում է քաղաքակրթութեան պատերազմ բարբարոսութեան դէմ։ Յայնքը չարունակում են իրանց նախնիների գործը։ Ի մեծ դժբաղդութիւն մեր՝ քաղաքակրթութեան պատերազմը մոռանում են, որ առանց Յունաստանի կերպարան հաղթել ճանաչել կուշտուրայի այն աստիճանին, որի վրա գտնվում է այժմ։ Հին ժամանակներում Յունաստանին էր բաժին ընկել բարբարոսների արշաւանքը արդեն։ Միջին դարերում, միայն չորսին Յունաստանի, չարունակվեց վառ մնալ այն ճաղը, որի օգնութեամբ կարելի եղաւ վարառել Եւրոպայում թագաւորող խաւարը, երբ վայրենի հրոսակները հեղեղեցին Եւրոպայի խոսում են թիւրքաց կայսրութեան ամբողջութեան և խաղաղութեան պահպանութեան մասին։ Բայց ինչից այդ մասին չեն խօսում, երբ Անգլիան դրաւում է կեդրոն, Աւստրիան՝ Բալկան և Հնդկաստանին, Ֆրանսիան՝ Ալժիրը։ Ինչ վերաբերում է խաղաղութեան պահպանութեան, չէ կարելի պահանջել, որ սարկութեան լուծի տակ գտնված աղքատ պարտաւորվեն անարտաճ ինչ աղքատ լուծի տակ, նրա համար, որ ուրիշները կարողանան խաղաղութեան բարիքները վայելել։»

Մայիսի 12-ին թիֆլիսից ճանապարհ է ընկնում իրան ֆիլոսոֆները մի խումբ, բաղկացած ութ հոգուց։ Խումբը պէտք է ուսումնասիրի այդ նախնադու տարածված խաղողի հիւանդութիւնները և ցոյց տալ աղքատացնող ինչ հիւանդութիւնների բժշկելու միջոցները։

Գինու ակցիզ մտցնելու հարցը այժմ քննվում է Պետերբուրգում մի յատուկ յանձնաժողովի ձեռքով։ Մայրաքաղաքի լրագիրները համակրութեամբ չեն վերաբերվում այդ տեսակ ակցիզ մտցնելու ծրագրին, և երկուսը են յայտնում, որ ակցիզից կարող է վնասվել զինվորներին և այլն։

«Правит. Вѣст.» լրագրի մէջ հրատարակված է մամուլի վերաբերեալ նոր օրէնքը, որով

հրատարակչական իրաւունքի մէկից միւսին անցնելը պէտք է կատարվի ներքին գործերի միւնիստրի թուղթով։ Մինչև այժմ հրատարակչի վտիտութեան մասին բաւական էր համարվում միայն յայտնել մամուլի գործերի գլխավոր վարչութեան ի տեղեկութիւն։ Նոր օրէնքը ժամանակաւոր է, հրատարակված է մինչև մամուլին վերաբերեալ օրէնքի վերաքննութիւնը։

«Касни» լրագրի մէջ կարդում ենք, որ Մարդաբանի այդգործական դպրոցում, որը հիմնվել է թուրք թաղիկի ծախսով, սովորում են 43 աշակերտ։

ԷԶՄԻԱՆԻՅ մեզ գրում են. «Վաղվել է նոր հոսանք գաղթականների, մայիսի 4-ին այստեղ եկան հարիւրի չափ թշուառ և միանգամայն մերկ գաղթականներ, բաղկացած մեծ մասամբ կանանցից և մանր երեխաներից. բոլորն էլ առայժմ պատսպարված են վանքի հիւրատան սենեակներում։ Սրանք աշան ձիւների պատճառով չը կարողանալով անցնել ձիւնապատ սահմանը, ձմեռել էին Բայազէտի հայ գիւղերում, ուր թշուառութիւնը՝ ահ ու սարսափի հետ, ընդհանուր է։ Սրանց առեւել շատով կը գան էլի մի խումբ նոր գաղթականներ՝ բաղկացած 300 հոգուց։»

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ մեզ գրում են. «Բարեգործական ընկերութեան տեղական վարչութիւնը որոշել է եկող կիրակի, մայիսի 11-ին գիւղի սուրբ Աստուածածին եկեղեցում հոգեհանգիստ կատարել ի յիշատակ հանդուգնեալ Յ. Խոջա-դեանի, նրա առատ նուիրաբերութեան համար, յօգուտ ընկերութեան։»

ԳՐՈՐԻՅ մեզ գրում են. «Գորի քաղաքից 12 վերստ դէպի արևմուտք գտնվում է Բուխի աւունով գիւղը, որ ունի մօտ 550 տուն,—վրացի և հայ բնակիչներով։ Գրանցից մօտ 120 տուն հայեր են։ Գիւղացիների մեծամասնութիւնը տնտեսապէս շատ աղքատ լինակի մէջ է գտնվում։ Խաղողի զանազան հիւանդութիւնների սաստիկ տարածման պատճառով՝ այգիների բերքը շատ պակասել է։ Նախկին տարիներում 4—500 վեդրո գինի առողջ այգիները, այժմ 60—70 վեդրո հազիւ են տալիս։ Գիւղացիների տնտեսապէս ընկեղնելու մի նշանակաւոր պատճառն էլ վաշխառութիւնն է, որ այս կողմերում հրէշային չափեր է ընդունել։ Երբ վաշխառութեամբ պարսպում է վաճառականը մարդ թէ և վրդովում է, բայց չէ զարմանում. իսկ երբ այդ անխիղճ քորձին նուիրվում է 2—3 տարի առաջ մանկավարժական դրոճանէութեամբ պարսպող անհատը, որ այժմ կատարողական թերթը ձեռքին մի անից միւսն է անցնում գիւղացու վերջին եղն ու գոմէջը գրել տալով, այդ դէպքում մարդ արդէն ապշում է և չը գիտէ ինչպէս մօտենայ այդ հրէշաւոր երեխային։ Իսկ այդպիսի անգիտութեամբ ու ստանաորութեամբ տարեցտարի իր լեզուից ցանցերը տարածում է Բուխի և նրա շրջակայ գիւղերում։ Ով պէտք է արեւօք այդ և դրա նըման երեխայի առաջն տեսի։»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ալաշկերտից ստացված են հետեւեալ նոր տեղեկութիւնները։

«Սուլթանի առանձին ֆերմանով, արտասահմանից թիւրքիա գնացողների մուտքը խտուարեցված է. արգելված է նոյնպէս գաղթականների չուն դէպի արտասահմանեան երկրները։ Այս առիթով գիւղացիների և նրանց մէջ լին կազմող անդամների վրա ծանր պարտաւորութիւններ զգում են, հրամայելով, գիւղացի խաղաղաշուրջ ել և մօտ անդամներին բռնել և կառավարութեան յանձնել։ Այս միջոցի թերի գործադրութեան պատասխանատուութիւնը ընկնում է ուղևորների և մէջլիսների վրա։ Լուրերին նայելով՝ վերջերս եկած զորքերի թիւը հազարների է հասնում. բերված են նոյնպէս թնդանութիւնը։

«Գարուն է, ճանապարհները բացվել են, գիւղացիներից ոմանք ի նկատ առնելով ապագայ չարիքները, թողնում են ամեն ինչ և գիւղերով

գաղտնի անցնում են սահման։ Մի կողմից չչուկ կայ, թէ սուլթանը երկու տարով հարկերի վըծալը յետաձգել է, իսկ միւս կողմից հարկահանոտակիւններ, երկի առանց բարձրագոյն գիտութեան, արդէն մտել են գիւղեր, և մտարկի դուրսվեամբ գլխահարկ, խամշուր, և ուրիշ հարկեր են հաւաքում։

«Հաղի գինը աւելի է էժանացել, սօմար ցորենը վաճառվում է մի արծաթ մէճիւտ»

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԴԱՇԵՑ

Թիւրքերի խոբ ամառ կուտիւն. «Times» լրագրի Աթէնքի թղթակիցը հաղորդում է, որ մինչև Բ. Գուռը կը պատասխանի պետութիւնների առաջարկութեանը միջամտութեան վերաբերմամբ, դուրսվելու Աթէնքում շատ ծանր է և եթէ այդ պատասխանը ուշանայ, նա կարող է կրիթական դառնալ։ Աթէնքում կարծում են, որ Բ. Գուռը գիտում է իր սովորական ձգձգումներին այն յոյսով, որ Լըճէմ-փաշային կազմող վերջնական հարուածը տալ յունական զորքին՝ զինարդար անելուց առաջ։ Բալլի խօսքով, կառավարութիւնը շատ ծանր դրութեան մէջ է գտնվում. պետութիւնների միջամտութեան համար յունաց կառավարութիւնը ծանր գոհեր բերց, մասնաւոր ընդունելով կրեալի ինքնավարութիւնը, ինչ որ չէին պահանջում ոչ Անգլիան և ոչ Ռուսաստանը։ Այդ պիտով յունաց կառավարութիւնը իր վարկը կորցրեց թէ յոյների և թէ կրեալացիների աչքերում, դրա վտարէն երաշխաւորութիւն չը ստանալով՝ թէ թիւրքիան կը համաձայնի դադարեցնել պատերազմական գործողութիւնները։

Պայմանները. «Daily News» լրագրի Բերլինի թղթակիցը հաստատ աղբիւրներից լսել է, որ Բ. Գուռը 8 միլիոն թիւրքական լիրա պատերազմական տուգանք է պահանջում և թէւալիայի գրաւումը, մինչև այդ գումարի վճարումը։

Կրեալացիները յունական տուգանքի վրեժն են ապստամբների համար կատարելապէս անսպասելի էր այն լուրը, թէ յունական զորքերը շուտով յետ են կանչվելու Յունաստան։ Զօրքերը Յունաստանի վտխաւորելու համար Պլատանա եկած յունական զօրքերը, իտալական դրահակիր նաւի ուղեկցութեամբ, սարսափ գցեց տեղական աղքատացնողական վրա կանայք վաղուտ էին վտուցներում և աղաղակում էին, թէ չը պէտք է թողնել, որ յոյները հեռանան, տղամարդիկ, յուսահատված, խորհրդակցում էին, թէ ինչ պէտք է անել. մի բանիսնը առաջարկում էին բռնի կերպով արգելել զօրքերի նաւ նստելը։ Մինչև որ յունական զօրքերը գտնվում էին Կրեալում, կրեալացիները նրանց զրաւակալն էին համարում այն բանի, որ եթէ չի իրադրովի իրանց ցանկութիւնը միանալ Յունաստանի հետ, գոնէ կազմակերպ թիւրքաց ատելի տիրապետութիւնից։ Յունական զօրքերի Կրեալում մնալը պահանջում էր կրեալացիների եռանդը և վըճառականութիւնը թիւրքերին դուրս անելու համար։ Բայց մինչև այժմ ոչինչ չը տեսնելով, բացի ինքնավարութեան խոստմունքներից, որի մանրամասնութիւնները դեռ ևս յայտնի չեն, կրեալացիները այժմ վախենում են, որ ոչ միայն կարող է վերականգնվել հին կարգը Կրեալում, այլ և կարող են խորտակվել իրանց բոլոր յոյսերը։

Յոյն վերաւորներ. Աթէնքի հիւանդանոցների բերված վիրաւորվածների թիւը հասնում է 800 հոգու։

Թիւրքերի վնասը. Թիւրքերի թէսալիա ներս խուժելու պատճառով յոյների կրած կորուստները ահագին են։ Եթէ հունաք հասնելուց առաջ խաղաղութեան դաշն չը կապվի, յոյների կորուստը մօտ 40 միլիոն դրամ կը լինի։ Հաշուել են, որ այժմ արդէն մօտ 20 միլիոն դրամ մի ցորեն է վնասել։

Թիւրքերի բարբարոսութիւնները. «Daily Chronicle» լրագրի Աթէնքի թղթակիցը հետեւեալ տեղեկութիւններն է հաղորդում, որ նա ստացել է յունաց առաջին միլիտարից. «Եւրոպայի զօրքի հրամանատար Մանուիլ ստացված բաղմամբի հետազոտները և այլ տեղեկութիւնները վկայում են, որ Տուրքիայի և կաստրոսիկիայի մէջտեղ գտնվող 14 գիւղերում թիւրքերը կոտորեցին բոլոր կանանց և երեխաներին, որոնք չէին կարողացել փախուստով ա-

զատվել։ Մի բանի գիւղեր նրանք կրակի ճարակ դարձրին։ Մի բանի կանանց աղողից ծածկվել Յալոնգոս լեռան վրա. միւսները ապստամբութեան ակի երկարութեամբ գտնվող ճահիճներում Արեւմտեան զօրաւածիկը աղաւթ նրանցից 290 հոգի, լաղից և երկուցից մահաներձ գրութեան մէջ։ Հեռագիրները նկարագրում են թիւրքերի գործած զաւապային բարբարոսութիւնները կանանց և երեխաների դէմ։

Կիսապաշտօնական լուր. «Nord» լրագիրը հաղորդում է, որ ուսաց կառավարութիւնը դէմ չէ Բ. Գրան ցանկութեան Յունաստանի և թիւրքիայի սահմանները ուղղելու վերաբերմամբ, որովհետեւ այդ սահմանները որոշվել են Բերլինի կոնգրէսում այնքան հարեանցի կերպով, որ քարտէշով վրա ստացվել է մի չէզոք գիծ, որի պատճառով սահմանադրի զօրքերի մէջ չարունակ ընդհարումներ են տեղի ունենում։ Գալով հայտնութեան պայմաններին, «Nord» լրագիրը ասում է, որ այդ պայմանները միանգամայն համաձայն կը լինեն կոմս Մուրադիէվի յիշատակագրի ոգուն և տառին։ «Հեղինակների թագուհին, չարունակում է լրագիրը, որ անձամբ գիմց իր արքայական հօրեղոր որդուն, բոլորովին իրաւունք ունէր, յայտ գնելով Ռուսաստանի աշակցութեան վրա, որ նա երբեք չէ մերժել Յունաստանին։ Նորին Մեծութիւն կայսրը, ուղղակի գիմելով Կ. Պոլիս, պաշտպանեց միայն այն սկզբունքը, որ Նրա արտաքին գործերի միւնիստը դրել էր և նորից ցոյց տուեց այն ուշադրութիւնը, որը միշտ ցոյց են տուել Յունաստանին ուսաց կայսրները։ Ինչ վերաբերում է այն բանին, որ մի բանի լրագիրներ անուանում են թիւրքո-յունական սահմանների ուղղում, աւելի ճիշդ կը լինէր անուանել այդ կանոնաւոր և հաստատ ուսմանային գծի որոշումը՝ երկու սահմանակից պետութիւնների մէջ։»

ՆԱՄԱԿ ԱՍՆԵՐԻԿԱՅԻՑ

Պօստօն, մայիսի 3-ին

Երկու շաբաթէն աւելի է, որ արևմտեան նահանգներին միջոյն համալսարանի մը նախագահ թիւրքիոյ զեպաւան նշանակված է։ Թէև այդ պարունք արդէն ճառաջ ելած է իր պաշտօնատեղին երթալու և գործի սկսելու, բայց մինչև հիմա և ոչ մի լրագրի մէջ մի լուրջ յօդուած երևցաւ այդ պարոնի անցեալ կեանքը ներկա յայնելու և կամ զինքը ծանօթացնելու հասարակութեան։ Նախագահ Մաք-Քիլէն այն ատիճան ներկայ էր պաշտօնի թեկնածուներէ, որ քիչ մնաց ծանր հիւանդութեամբ բռնվել պատ հանգերձ այդ պաշտօնախնդր բաղմամբ նէն շատ քիչերն էին, որ պիտի յօժարէին իրանց ցանկութիւնը միանալ Յունաստանի հետ, գոնէ կազմակերպ թիւրքաց ատելի տիրապետութիւնից։ Յունական զօրքերի Կրեալում մնալը պահանջում էր կրեալացիների եռանդը և վըճառականութիւնը թիւրքերին դուրս անելու համար։ Բայց մինչև այժմ ոչինչ չը տեսնելով, բացի ինքնավարութեան խոստմունքներից, որի մանրամասնութիւնները դեռ ևս յայտնի չեն, կրեալացիները այժմ վախենում են, որ ոչ միայն կարող է վերականգնվել հին կարգը Կրեալում, այլ և կարող են խորտակվել իրանց բոլոր յոյսերը։

Տեղական լրագրաց ամենը առ այժմ զբաղած են թրքո-յունական պատերազմով։ Նիւ-Եօքի մէջ երկու թերթերը յատուկ թղթակիցներ ունեն պատերազմի դաշտը, ուստի օրը օրին երկար հեռագրեր կը լրկեն։ Ամերիկացիները մեծ համակրութիւն ցոյց կուտան յոյներուն. այդ համակրութիւնը կրկնապատկեցին Ամերիկայից դրնացող յոյն կամաւորներու խումբերը, որոնց ընկերացան նաև ամերիկացիներ. նոյն իսկ կիներ ճառաջ ելած են վիրաւորները դարմանելուն համար։ Վախում թէ այդ խումբերը դեռ չը

հասած Յունաստանը ստիպուի գլուխ ծուկ կոչա-
ուծի առջև:

Ամերիկայի հայերն ալ մեծապէս հետաքրքր-
ված են յունական հարցով. մեր ճաշարանները
միջազգային խնդիրներուն վիճարանութեան աս-
պարէզ դարձեր են, ուր հայ, յոյն և սիւրիացի
միասին քաղաքական ծանր խնդիրներ կը լու-
ծեն ամենայն լրջութեամբ: Այդ լրջութիւնը
խանգարելու դէպքեր ալ չեն պակասեր: Ան-
ցիալները թիւրք մը ներկայ կը գտնուի մի
այդպիսի դիւանագիտական խօսակցութեան և
չը կարենալով իր գայրայթը ծածկել, իր ցեղին
յատուկ լրջութեամբ, կը սկսի հայհոյել ամենուն
«ձեզ բոլորդ ալ պիտի կոտորենք» սպառնալով:
Ներկայից ոմանք կը խնդրեն ալ. Հասանէն, որ
չափաւորէ իր ազդեցութեան եռանդը, բայց նա
կը սկսի աչն աստիճան հայհոյել որ հայկական
պատմական համբերութիւնն անգամ կը հատնի,
և անխորթ դէպքի մը պատճառ կը դառնայ:
Մէկ երկու հոգի իրենց կիցերովը մի երկար
ճամբորդութիւն ընել կուտան թիւրք ազգասէ-
րին ճաշարանի սեղաններուն տակ... Խեղանդամ
ու կատաղի մահաբաւական ոտորկանութեան
դիմաց, բայց ոտորկանները գալէն առաջ արդէն
քաղաքագէտները մեկնած էին, թիւրքը չէր ճանչ-
նար իր դաստառները, այսպէս խնդրել առանց
դատարանի վերջացաւ:

Արմէն

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՅՑ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԲԵՄԻՅ

Կ. ՊՈԼԻՍ, 8 մայիսի: Թաղաւոր կայսրը սուր-
թանին գրած նամակով դիմեց վերջինի խաղա-
ղապէս զգալունքներին՝ թշնամական գործողու-
թիւնները դադարեցնելու համար: Սուլթանը,
խորին կերպով զգացած թաղաւոր կայսրի բա-
րեկամութեան մի այդպիսի նշանով, չնորձակա-
ւոր թիւն յայտնեց և յայտարարեց, թէ հրահանգ-
ներ ուղարկեց իշխանային:

ՊԱՐԻՉ, 8 մայիսի: Պետութիւնները միաձայն
համաձայնութեամբ են, որ պատերազմական տուգանք
տրվի թիւրքի առած ծախսերի հիման վրա,
նոյնպէս սահման ուղղվի ստրատեգիական տեսա-
կէտից, բայց մերժում են անձնատուր լինելու
վերաբերեալ ամեն տեսակ փորձ:

ԼՕՆԿՈՆ, 8 մայիսի: Բանկէտում Սօլսբիւրի
ասեց. «Ներկայ բոլոր մշտնադէպ անբարեկա-
նող է օտար քաղաքականութեան տուգանք
համար, բայց ես այնու ամենայնիւ կարող եմ
յայտնել, թէ սուլթանը, ենթարկվելով պետու-
թիւններին ազդեցութեանը և, գլխաւորապէս,
Յարի ազդեցութեանը, համաձայնութեան դադա-
րեցնել թշնամական գործողութիւնները»:

Կ. ՊՈԼԻՍ, 8 մայիսի: Նախ քան սկսվեցին
բանակցութիւնները՝ թշնամական գործողութիւն-
ները դադարեցնելու մասին, թիւրքերը սատակ
յարձակում գործեցին Արտայի վրա թիւրքերը
յոյն ունէին մասնը Արտա երեկոյեան:

Իշխան-փաշան հեռագրում է, թէ թիւրքաց զո-
չակը ծածանվում է Գոմօկոսի վրա Արտա եւ
փոխադրված զլուսաւոր բանակը: Պատերազմական
աւարը բաղկացած է 4 խմբերով և պատերազ-
մական բաղադրութիւն միջոցներով:

Կ. ՊՈԼԻՍ, 8 մայիսի: Իշխան-փաշան հեռա-
գրում է, որ Ալմիւրան գրավւած է:

Թիւրքաց լրագիրները աղմուկով ողջունում են
Գոմօկոսի գրավումը, որ տեղի ունեցաւ հէնց
այն օրը, երբ սուլթանը, մօտ 20 տարի առաջ,
ընդունեց «Կազիմ» անունը:

Արտաքին գործերի մինիստրութիւնը յայտ
յայտնում գնադարներին, թէ Բ. Կրան խաղա-
ղապետութիւնը, որ ապացուցվեց զինադադար
անելու համար ցոյց տուած պատրաստակամու-
թեամբ, կը գնահատվի խաղաղութեան պայ-
մանները որոշելու ժամանակ:

«Հաղթանակ» լրագիրը ցանկութիւն է յայտ-
նում, որպէս զի թիւրքաց զրօշակը մշտապէս
մնայ նուաճված երկրում:

Կ. ՊՈԼԻՍ, 9 մայիսի: Թիւրքաց պալատական
չորձանքներում ասում են, որ թաղաւոր կայսրի
հեռագիրը սուլթանին, որով ի միջի այլոց, ի-
շխանութեան կայսրութիւնների մէջ եղող
բարեկամական և հարեանական յարաբերութիւ-
նը, աւելի ուրախացրեց սուլթանին այն պատ-
ճառով, որ համապատասխանում էր իր խաղա-
ղապէս դիտարկութիւնները հրաման ստացան պա-
տերազմական գործողութիւնները դադարեցնելու
մասին, արեւմտեան վերջ տալու հա-
մար: Զինադադարի պայմանները, սակայն, չը
սկսեցին խաղաղութեան պայմանների
հետ: Զօրքերի գլխաւորներին հրամանագրված
է, զինադադար անելուց յետոյ, չը թող տալ
թշնամական գործողութիւններ, բայց զօրքերը
պատրաստ պահել: Թիւրքաց զօրքերի հրամա-
նատարի փորձը, յարաբերութիւններ սկսել յու-

նական հրամանատարների հետ՝ չափովեց յոյն-
ների վարմունքի պատճառով, որոնք ուղարկու-
թիւն չը դարձրին թիւրքաց պատերազմների
վրա: Կրա փոխարէն յոյնները փորձ արին երկու
բառախոյանքով կրկին անցնել թիւրքաց հողի
վրա: Թիւրքաց զօրքերը թնդանութեամբ հա-
նարկվեցին:

Աթէնք, 9 մայիսի: Պաշտօնապէս հաղորդ-
վում է, որ Գոմօկոսը գրավուեց յետոյ՝ թիւր-
քերը փորձեցին արգելել յունաց բանակի յետ
նահանջը, և հայտնեցին նրան մինչև Այդի-
նիցա: Լամիայում սարսափ սկսվեց: Սթընից
եկաւ Լամիա՝ և խաղաղացրեց մարերը:
Բալլին՝ մինիստրների խորհրդի անունից հա-
ղորդեց խաղաղապետութեան խաղաղութիւն կայե-
լու մասին՝ status quo ante bellum-ի հիման
վրա, աւելացնելով. «Հաղորդեցէք պայմանները
թիւրքաց զօրապետներին և յայտարարեցէք, որ
դադարեցնում էք պատերազմական գործողու-
թիւնները»: Զէյֆուլլա-փաշան յայտնեց, որ կը
հաղորդի իշխանին խաղաղութեան առաջարկը, և
համաձայնվեց՝ մինչև հրահանգներ ստանալը
դադարեցնել պատերազմական գործողութիւն-
ները:

Թաղաթառանգը, համաձայն Աթէնքից ստա-
ցած հրահանգների, հեռացաւ Գոմօկոսից, որ-
պէս զի ուղարկութեան չենթարկվի և գրաւեց
Ֆուրկու:

Մի քանի հաղոր թեմապետներ՝ Կանայք, Ե-
րեւաններ և ծերեր, աւելացրեցին Լամիայի
չրջակայքում՝ բաց երկրի տակ: Նրանց վրձա-
կը սարսափելի է:

Կ. ՊՈԼԻՍ, 9 մայիսի: Թիւրքաց և յունաց
զօրքի հրամանատարները Եյլթրոսում՝ զինադա-
դար արեցին:

ԿԱԶԱՆ, 8 մայիսի: Կուսիկով կայսրանի
մօտ, կազանից 95 վերապահ հեռաւորութեամբ,
ամբողջապէս այրվեց «Самолет» չափանաւը:
Սպանվեցին՝ մեքենայի օդանավում, խոհարա-
րը և 1 ճանապարհորդ. մնացածները ազատված
են: Պատճառը՝ ճայված նաւթանցքն է:

ԲԱՅԻՐԻ, 8 մայիսի: Եկան թաղաթառանգ
Յէսարեկից՝ զինաւորներ և համար կառավարչա-
պետ իշխան Գօլիցին, Գօլիցիայի և Թիֆլիսի
նահանգապետները, և որի իշխանաւոր անձինքը
Յէրեկայ 1 մասին մտնեցաւ: Զայնիցա՝ նաւը
Նաւալ վրա ողջունեցին թաղաթառանգ Յէսարե-
կիցին՝ կառավարչապետը, նահանգապետները և
ամբողջ կառավարչապետը: Նորին Բարձրութիւնը
մնաց նաւի կրա: Երեկոյեան 8 ժամին թաղա-
թառանգ Յէսարեկից ճանապարհ կընկնի Բօր-
ժօմ:

ԿԵՐՄԱՆ, 8 մայիսի: Զինաւորական դնացը ընթա-
նում էր Կէօն-Տրիք գծով դէպի Մէջ: Հէրօլդ-
սէյնի մօտ վազմունքի մի մասը կարվեց և վա-
զմունքը ընդհարվեցին միմեան: Սպանվեցին 9
զինաւորներ, վիրաւորվածները 35 հոգի են:

ՇԱՍԷԼԻՐՈ, 8 մայիսի: Այստեղ հասաւ գնեւ-
բաւաղիւնանտ բարոն Ֆրէդէրիկ՝ Ներկայ լի-
նելու թաղաւորի ընծայած զանգուկի օժանդ
Քաղաքի իշխանութիւնները և ազգաբնակչութիւ-
նը սպասում էին կայսրանում բարոն Ֆրէդէ-
րիկին, որն ողջունում էին «Կեցցէ Ռուսաս-
տան» աղաղակներով:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԿԻՐԻ ԲՈՐՈՍԱ

Մայիսի 7-ին

Լօնդոնի վրա 10 ֆունտ արծէ. . .	93	ր. 95	կ
Բերլինի վրա 100 ֆունտ — . .	45	» 92 1/2	»
Պարիզի վրա 100 ֆունտ — . .	37	» 55	»
Ոսկի — — — — —	—	» —	»
Մաքսային կուպոններ — . .	149	» —	»
Բորսային դիվիդենդ — . .	5 1/2	— 70%	»
40% պետական ընդուն.	99	» —	»
Ներքին 50% առաջին փոխառութ.,	282	» —	»
— — — — —	246 1/2	» —	»
50% գրաւ. թղթ. աշն. կալ. բանկի	206 1/2	» —	»
50% պետական երկաթուղ. ընդուն.	—	» —	»
40% ներքին փոխառութեան . . .	98 1/2	» —	»
4 1/2% գրաւ. թղթ. աշն. կալ. բանկի	101	» —	»
Աշն. կալ. Պետ. բանկի խաղաղութ. —	—	» —	»
4 1/2% վկայաւ. գրաւ. հօդ. բանկի	101 3/8	» —	»
Փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետաղ. —	—	» —	»
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ.	—	» —	»
ընկերութեան օրդինատները.	101 3/8	» —	»
Մոսկովայի քաղաք. օրդինատներ.	101 3/8	» —	»
Օղէկային — — — — —	100	» —	»
Թիֆլիսի — — — — —	98 1/2	» —	»
Թիֆլիսի կալ. բանկի 60% — . .	—	» —	»
50% — — — — —	—	» —	»
Գոմօկոսի — — — — —	—	» —	»
50% — — — — —	—	» —	»

Պետական աշնական կալուածական
բանկի խաղաղութեան 500 բուրլի
տարած տոմսերը:

- 1: 271, 2578, 2659, 5479, 11889, 11905.
- 2: 2348, 3866, 7635, 9624, 10545, 10865, 10988, 13331.
- 3: 2879, 5394, 6831, 13269, 15304, 15774.
- 4: 9302, 10863, 15655.
- 5: 4053, 5643, 6165, 6470, 10537, 10929.
- 6: 5077, 6818, 11680.
- 7: 1572, 14157, 15443.

- 8: 3353, 3595, 11100, 11620, 13808, 14427.
- 9: 89, 654, 11303, 12921, 13848, 15355, 15985.
- 10: 2056, 8337, 10474, 13052, 13898, 14304.
- 11: 1273, 1413, 4086, 6529, 15475, 15571.
- 12: 3278, 4315, 9631, 10411, 10477, 14565.
- 13: 2263, 3120, 5005, 5081, 6408, 6430, 10487, 14636.
- 14: 327, 1837, 2387, 4610, 6549, 6941, 7611, 9291, 11703, 13589, 14304.
- 15: 1449, 3181, 5744, 5949, 13247, 14318.
- 16: 895, 1025, 4251, 5092, 7098, 8706, 9301, 13492.
- 18: 8358, 8864, 10809, 12626.
- 19: 597, 1013, 1237, 1685, 5473, 6265, 7718.
- 20: 1552, 5137, 5761.
- 21: 5335, 14750.
- 22: 944, 6107, 10557, 11679.
- 23: 5168, 7321, 13088.
- 24: 4180, 6566, 13526, 13634.
- 25: 501, 3596, 5714, 7361, 10172, 11012, 14033.
- 26: 1681, 1704.
- 27: 2527, 5313, 6686, 9054.
- 28: 3050, 5936, 7166, 9684, 10228, 12314, 13804, 14240.
- 29: 2868, 4861, 7074, 8255, 9260.
- 30: 6285, 6983, 7693, 9160, 13322, 15701, 15979.
- 31: 298, 993, 2318, 4972, 9917, 10311, 11581, 12289, 12928, 13472.
- 32: 1274, 4850, 717, 10709, 14835.
- 33: 1196, 7772, 8715.
- 34: 267.
- 35: 3046, 3579, 4881, 8694, 13320.
- 36: 3310, 5668, 12537, 14681.
- 37: 2247, 6660, 6802, 8015, 10259, 13053.
- 38: 1094, 3769, 6150, 7615, 10473, 11025, 11530.
- 39: 1107, 1482, 2097, 2798, 3074, 5702, 7401.
- 40: 2841, 3758, 5972, 6778, 10256.
- 41: 1158, 1654, 5443, 7547, 14215.
- 42: 2832, 10715, 12870.
- 43: 4185, 4203, 4905, 5139, 7754,

- 7851, 9408, 11854, 14587, 14567, 15713, 15890.
- 44: 1803, 3045, 8492, 15393, 3445, 3799, 5144, 5826, 9565, 14736.
- 46: 6760, 8243, 9701, 10631, 15173.
- 47: 822, 1663, 2580, 4337, 8243.
- 48: 632, 1645, 3579.
- 49: 7211.
- 50: 2920, 6354, 13216, 13307.

Տիրած ընկած տոմսերը. 6611, 3527, 8222, 3194, 9400, 8735, 5846, 13719, 12570, 11731, 12607, 15899, 5924, 10542, 4830, 8574, 2748, 11800, 1546, 5904, 13760, 4768, 15418, 11224, 964, 7043, 1048, 1545, 15463, 13240, 12254, 9275, 409, 15900, 13181, 2996, 319, 6218, 8, 3457, 12201, 4612, 10802, 13626, 5125, 9452, 1280, 270, 835, 8071, 8492, 4648, 13532, 5520, 11491, 1004, 11887, 5276, 14246, 15451, 12744, 9958, 143, 2736, 8719, 15680, 3690, 14697, 414, 4045, 2725, 5577, 4814, 12100, 6395, 5772, 9316, 1355, 3799, 3218, 4178, 12711, 4032, 7639, 10963, 4453, 10984, 11470, 12397, 10660, 9326, 9912, 15939, 15655, 13114, 1255, 9251, 122, 11985, 10193, 637, 14827, 11044, 3629, 13655, 193, 4023, 14958, 2818, 14786, 222, 7959, 1694, 1870, 8727, 10537.

Թաղաքի՝ ԱԼԵԿՍԱՆԴՐ ԲԱԼԱՆՈՒՐ
Հրատարակէ՝ ԱՆԴՐԵԱՍ ԱՐՄԻՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լ Ո Յ Ս Տ Ե Ս Ա Ն

- 1) Նոր մատենադարանի Ը. գիրքը—Զիամպո-
լի—Գիւղական վարժուհի. թարգմ. Լ. Մեկը-
Ազմանց. գիրք 25 կ:
- 2) Ստեփան Աւետիքեան—Բանանցեցի Ղե-
կավարներ. գիրքը Ա.—Կապ բունդը և մեր աէ-
րը: (Արտ. «Լուսաշ» հանդէսից). գիրք 40 կ:
Գիմել կենտրոնական գրատուն:
(№ 51) 2—2

BATEAUX A VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET ET C-ie
ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՆԱՎԱԳ-ՆԱՅՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԵ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր և ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ ԲԱՐՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու չառա-
թը մի անգամ, սկսած յունվարի 25(6) չորեքշաբթից:

Եւ հակառակ՝ Բաթումից Մարսէլ, մանկով Տրապիզոն, Սամսոն և Պոլիս: Մեկնում է Բաթու-
մից՝ չորեքշաբթի, 14/26 մայիսի, ԱՐՄԵՆԻ չորեքշաբթի, նաւապետ ԲՈՒԼ և այդպէս շարու-
նակաբար, երկու չառաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, մամի 4-ին ճաշից յետոյ: Բա-
թումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից:

Պակաւ գն էր ու փ: Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ
ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակալներին:

ԲԱՐՈՒՄԻՈՒՄ—այ. վիկտոր դ'Անտին, Նաբէլէմայա: ԹԻՖԼԻՍԻՈՒՄ—այ. Օ. Գ. Բարեկենդա-
նեանին, Միտի փող. նախկին Արծրունու քաղաքապետ ԲԱԳԻՈՒՄ: Ս. Կիլիպրեանին, Կոլլերեա-
կինսկայա հրապարակ: ՆՈՎՈՐՈՍԻՍԿ—այ. Մեկիւր Հերշթրոքերին: (№ 16) 16—20

ԲԻՄԻԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ
ԲԻՍ-ԳՈՒՏՄԱՆԻ

(Տնային գործածութեան համար)

ՀՆԻԿԱԿԱՆ ՄԻՋՈՒՆԱ, այն է հաստատ մահ միջոցներ, խլուղներ և ուրիշ կրծողներին
Այս միջոցը արտաբերում է այդ կենդանիներին գլխաւորապէս ընտելացնելու, այնպէս որ նրանք
չեն մնում զենապարկի տակ և չեն տարածում դարչահոտութիւն:

ՄԱԿԱՆԻ ԴԵՄ ՀԵՂՈՒԿ, ոչնչացնում է նրանց ընդմիջաւ յա շատ հաճելի հոտ ունի և
բիծ չէ թողնում ճերմակեղէնի, կօշիկների և կարասիքի վրա փոշիացնելով նրան, սենյակի օդին
հաճելի թարմութիւն և հաղորդում և միաժամանակ հալածում են ցեղը, ճանճը և մոծակները:

ՓՈՇԻՄ ՄԻՋՈՒՆԻ ՀԱՄԱՐ, ամենայամար միջոցն է բոլոր միջոցները և նրանց սաղմերը
բոլորին ոչնչացնելու համար: Այդ փոշին անփոխարինելի է լուսեր և մշակների ոչնչացնելու հա-
մար անողորմութեամբ, ներքնակներում, թաղիքում պատած փայտային պատերում: Ոչնչացնելով ցե-
ղը և չունենալով նափթային անհաճոյ հոտը, այս փոշին բոլորովին փոխարինում է նրան. դրա
համար հարկաւորութիւն չը կայ ամառը առ մուշակները և ուրիշ մօրթեղէն իրերը պահելու
համար: Փոշին ազդեցութիւնը, երբ նրան գործադրում են ամեն տեսակ միջոցներով, միջոցների
հղէմ—գրեթէ վարկենական